

POSJET HRVATSKIH GOSPODARSTVENIKA LIBIJI

Aleksandar Ivančić, dipl. ing. stroj., član Uprave *Ingre*

Nedavno je veliku medijsku pozornost pobudio posjet predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića Libiji. Iako je taj posjet javnosti odobran, mediji su mahom bili skeptični. Libija je često prikazivana kao zemlja koja ne ispunjava međunarodne ugovore i koja ima velike dugove prema nekim hrvatskim tvrtkama. No, ako je zaista tako, postavlja se pitanje zašto se četrdesetak vodećih hrvatskih gospodarstvenika pridružilo predsjedniku. Bili su prisutni vodeći ljudi HGK, *Ine*, *Ingre*, RIZ-a, HŽ-a *Konstruktora*, *Viadukta*, *Geofizike*, hrvatske brodogradnje, Zavoda *Vuk Vrhovec* i mnogi drugi. A poslovni ljudi osjete mogućnost za ugovaranje posla.

Libija je, naime, jedna od danas na žalost rijetkih zemalja u kojima Hrvatska ima eksplicitan gospodarski interes. Za to postoje dva osnovna razloga. Prvi je taj što je Libija (zbog nafte) izrazito ekonomski stabilna, a tehnološki, osobito u pitanju infrastrukture, na razini na koju hrvatske tvrtke svojim potencijalom i iskustvom mogu pozitivno utjecati. To se odnosi na gradnju cesta, željeznica, industrije građevnih materijala, energetska postrojenja, brodogradnju, gradnju vodovoda (upravo konzorcij hrvatskih i bosanskih tvrtki, s *Ingram* na čelu, predaje ponudu za gradnju 620 km vodovoda u sklopu projekta Velika rijeka), kanalizacije, agrokompleks, akvakulturu i dr.

Drugi je razlog politički. Libijski suveren, pukovnik Moamer el Gaddafi, želi Libiju zadržati politički i gospodarski nezavisnom. Ovo drugo, s obzirom na težnju velikih sila da kontroliraju globalnu ekonomiju, vrlo je složeno.

Danas postoje bilateralne sankcije SAD-a prema Kubi, Sjevernoj Koreji, Iranu, Siriji, Sudanu, Libiji i Iraku (do

vojne intervencije). Ako su sankcije prema Kubi i Sjevernoj Koreji uvjetovane povijesno-političkim razlozima, za ostale je zemlje to teško reći. Vjerojatno je razlog ekonomski što su (ili će postati) veliki proizvođači nafte.

U takvu ozračju Libija preferira suradnju sa zemljama koje su pripadale tzv. pokretu nesvrstanih i s kojima ima tradicionalno dobre odnose. Među njih se ubraja i Hrvatska kao zemlja nastala iz bivše Jugoslavije koju je pukovnik Gaddafi iznimno cijenio.

od onih koje ima sa zemljama zapadne Europe.

To je bilo vidljivo i tijekom posjeta. Dolasku predsjednika Mesića i velike gospodarske delegacije prethodila je, naime, mala skupina predstavnika tvrtki koje su u Libiji prisutne već godinama. Ti su ljudi pokušali pripremiti platformu za okvire protokola o gospodarskoj suradnji koji bi potom predsjednici potpisali. U protokol su trebali biti uvršteni projekti koji se već duugo pripremaju (uglavnom *Crosco*, *In-*

Sa svečanosti otvaranja hrvatske diplomatske emisije u Tripoliju

U prigodnom govoru predsjednik je Gaddafi to i izričito rekao: "Cijenim želju Hrvatske za integracijom i ujedinjenjem u Europu, u kojoj će Hrvatska za nas predstavljati važna ulazna vrata, kao što će, nadam se, i Libija predstavljati sjeverna vrata za ulazak u ujedinjenu Afriku".

Uvjeren sam u to da je taj interes iskren i da Libija želi s Hrvatskom dugoročne partnerske odnose, kvalitetnije

gra i *RIZ*) i koji bi odmah mogli krenuti u realizaciju. Treba imati na umu da je inače u Libiji put od prvih kontakata do realizacije ugovora vrlo dug.

Kod investicijskih projekata većih vrijednosti najčešće ni potpisani ugovor ne znači mnogo. Takvi ugovori praktički stupaju na snagu uplatom predujma, a taj je čin podložan odobrenju izvršne vlasti koja iznimno oprezno i pažljivo planira trošenje proračunskih

sredstava. Ono što je za Hrvatsku vrlo povoljno jest to da kad se jednom ste-kne uzajamno povjerenje i ugovor konačno bude odobren, najčešće nikakva jamstva (ponudbena, činidbena) nisu potrebna. Plaćanje je s libijske strane, pak, neupitno i može se jamčiti akreditivima konfirmiranim od zapadnih banaka.

Ta je gospodarska prethodnica uoči dolaska predsjednika Mesića uspjela napraviti vrlo malo. Osim kurtoaznog primanja u ministarstvu vanjskih poslova, drugih susreta praktički i nije bilo. Telefoni su prema Hrvatskoj bili blokirani, a libijski poslovni partneri neuhvatljivi.

Činilo se kako libijska strana jednostavno ne vjeruje da će predsjednik Mesić (njegov je dolazak nekoliko puta bio najavljen, a potom odgođen) stvarno doći. Njegov dolazak je 11. kolovoza 2003., kao čarobnim štapićem, sve promijenio. Telefoni su naglo pro-radili, a sastanci poslovnih ljudi počeli su se odvijati kao na tekućoj vrpci. Nakon nekoliko plenarnih sastanaka s

domaćim poslovnim ljudima koji su se preko noći pojavili i iz najudaljenijih dijelova Libije, vođeni su brojni bilateralni razgovori, a konkretne poslove zasad mogu očekivati već prije spomenute tvrtke. Čelnici *Ine* praktički su s aerodroma odvedeni na sastanak s predsjednikom *NOC*-a (*National Oil Company*). Sastanak je, čini se, bio iznimno uspješan i obećavajući, premda je godinama bio *Ininim* predstavnicima nedostupan ured predsjednika *NOC*-a.

Ingra, koja ima nekoliko potpisanih ugovora na čiji se početak realizacije čeka i nekoliko godina, kao i mnogo ponuda u opciji te pregovora u različitim fazama dovršenosti, obnovila je dogovore praktički sa svim partnerima. Realno je očekivati da će se neki od tih projekata uskoro početi ostvarivati. To se odnosi ponajprije na remont brodova, gradnju lučkih postrojenja, dvaju RO-RO brodova za mješovito libijsko-hrvatsko brodarsko poduzeće, obnovu hotelskog kompleksa, gradnju određenih cestovnih dionica i

nekoliko ribljih farmi prema najsuvremenijoj tehnologiji.

Proširenje poslovne suradnje može očekivati i *RIZ*, koji je dosad pokrивao 80 posto libijskih potreba za radioodajilačima, kao i Institut za dijabetes *Vuk Vrhovec* koji je konkretizirao pregovore o gradnji centra za liječenje šećerne bolesti u Tripoliju.

Jedini uvjet koji Libija postavlja za ekspanziju bilateralne suradnje (sada su prisutni samo *Crosco*, *Ingra* i *RIZ*) jest uspostava punih diplomatskih odnosa. Naša je službena politika dosad bila skeptična zbog čestih upozorenja američke diplomacije i njihove želje za uvidom u sve poslove koje Hrvatska obavlja s Libijom.

Nadam se da će najavljeni ukidanje sankcija prema Libiji, i činjenica da je za posjeta predsjednika Mesića konačno otvorena hrvatska diplomatska misija u Tripoliju, omogućiti intenzivan rast bilateralne gospodarske razmjene. To je prilika koju Hrvatska ne smije propustiti.